

Terrorisme- forsættet

En analyse af straffelovens § 114

Nanna Grønning-Madsen

Nanna Grønning-Madsen

Terrorismeforsættet – En analyse af straffelovens § 114

1. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2023

ISBN 978-87-619-4435-1

Omslag: Torben Lundsted, Korsør

Forsidebillede: Erik Schmidt

Sats: Integra, Indien

Tryk: Sowa Sp. z o.o. Warsaw, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node. Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Forkortelser	17
Liste over figurer	19

DEL I: Om afhandlingen

Kapitel 1

Introduktion	23
1.1. Emne og formål	23
1.2. Forskningsspørgsmål og afgrænsning	25
1.3. State of the art – eksisterende forskning på området	29
1.4. Struktur	33

Kapitel 2

Metode	35
2.1. Indledning	35
2.2. Retsdogmatisk metode	35
2.3. Retspolitik	37
2.3.1. Vurdering af gældende ret	39
2.3.2. Retspolitiske forslag	42
2.3.3. Sammenfatning	43
2.4. Fremmed ret som inspiration	43
2.5. Retskilder	45
2.5.1. Dansk ret	45
2.5.1.1. Straffeloven	46
2.5.1.2. Forarbejder	46
2.5.2. EU-ret og Europarådet	48
2.5.2.1. Anvendeligheden af retskilderne	48
2.5.2.2. Forarbejder	50
2.5.2.3. Minimumsharmonisering	52
2.5.2.4. Lovgivers skønsmargin ved implementering af rammeafgørelsen?	52
2.5.2.5. Sproglige overvejelser	57

2.5.3. International ret	57
2.5.3.1. Anvendeligheden af retskilderne	58
2.5.3.2. Værdien af forarbejder i folkeretten	59
2.5.3.3. Sproglige overvejelser	60
2.5.4. Retspraksis	61
2.5.4.1. Søgning og indhentelse af danske terror- domme, jf. § 114 og §§ 114 b-e	61
2.5.4.2. Trykte og utrykte domme	62
2.5.4.3. Instanser	63
2.5.4.4. Fortolkning af domme	63
2.5.4.5. Danske domstoles brug af EU- og internationale retskilder	64
2.5.5. Om brugen af juridisk litteratur	66

Kapitel 3

Grundlæggende om straffelovens § 114	69
3.1. Indledning	69
3.2. Den nuværende terrorlovgivning	69
3.3. § 114 og § 114 a	71
3.4. § 114 og §§ 114 b-e – og vurderingen af terrorismeforsættet	72
3.5. Forskellige forsætstermer	77
3.6. § 114 og folkedrabsbestemmelsen	78
3.7. § 114 og det strafferetlige legalitetsprincip	80

DEL II: Terrorismeforsættet i straffelovens § 114

Kapitel 4

Rammeafgørelsens art. 1 og terrorfinansieringskonventionens art. 2, stk. 1, litra b	85
4.1. Indledning	85
4.2. FN's terrorfinansieringskonvention art. 2, stk. 1, litra b	86
4.2.1. Fortolkningsbidrag til rammeafgørelsens art. 1	86
4.3. Rammeafgørelsens art. 1	88
4.3.1. Given their nature or context, may seriously damage a country or an international organization.	89
4.3.2. With the aim of	92
4.3.3. Seriously intimidating a population	95
4.3.4. Unduly compelling a Government or international organization to perform or abstain from performing any act	96

4.3.5. Seriously destabilising or destroying the fundamental political, constitutional, economic, or social structures of a country or an international organization	97
4.3.6. Begrænsninger	98
4.3.6.1. Præambel pkt. 10 og 11	98
4.3.6.2. EU-Rådserklæringen	100
4.4. Sammenfatning	102

Kapitel 5

Begrænsninger til § 114	105
5.1. Indledning	105
5.2. Rådserklæringen	106
5.2.1. Første del: Undtagelse af modstandshandlinger	106
5.2.1.1. Ordlyd	107
5.2.1.2. Forarbejder	112
5.2.1.3. Retspraksis	114
5.2.1.4. Særligt om handlinger mod civile	123
5.2.1.5. Opsamling	125
5.2.1.6. Rådserklæringen de facto uden betydning? . .	129
5.2.2. Anden del og rammeafgørelsens præambel pkt. 10 . .	131
5.2.2.1. Ordlyd	132
5.2.2.2. Forarbejder	133
5.2.2.3. Opsamling	134
5.3. Påtale	135
5.4. Materiel atypicitet	138
5.5. Sammenfatning	141

Kapitel 6

Objektive gerningsmomenter – og forsættet dertil	145
6.1. Indledning	145
6.2. Grunddelikter	146
6.2.1. Grunddeliktet og hensigt	147
6.2.2. Grunddeliktet og terrorismeforsættet	149
6.2.3. Om brugen af hensigt	150
6.3. Handlingens egnethed til at tilføje alvorlig skade til et land eller en international organisation	152
6.3.1. I hvilke situationer vil en handling kunne tilføje alvorlig skade på et land eller en international organisation?	153
6.3.1.1. Alvorlig skade	154
6.3.1.2. . . . mod et lands offentlige myndigheder . . .	155

6.3.1.3.	... mod et lands private institutioner under nærmere omstændigheder	156
6.3.1.4.	... mod en international organisation	157
6.3.1.5.	... mod ét af landets eller organisationens grundlæggende strukturer i terrorismeforsættets tredje led	160
6.3.1.6.	... mod enkeltpersoner	161
6.3.1.7.	Særligt om ”et land”	162
6.3.1.8.	Opsummering: Forhold, der må skulle tillægges betydning i den objektive vurdering	163
6.3.2.	Skal der være forsæt til at tilføje den alvorlige skade?	165
6.3.2.1.	Teoriens udgangspunkt	166
6.3.2.2.	Mulig undtagelse	169
6.3.2.3.	Sammenligning: Straffelovens § 266 og 286 m.fl.	172
6.3.2.4.	Retspraksis peger i flere retninger	176
6.3.2.5.	Stillingtagen	180
6.3.3.	Øvrige tendenser i retspraksis	182
6.3.3.1.	Ingen generel fortolkning af gerningsmomentet	182
6.3.3.2.	Sager om overtrædelse af § 114 kontra af §§ 114 b-e	183
6.3.3.3.	Tæt sammenhæng mellem opfyldelsen af gerningsmomentets objektive indhold og af terrorismeforsættet	184
6.3.4.	Begrænser det objektive gerningsmoment § 114?	191
6.4.	Sammenfatning	193

Kapitel 7

Subjektive gerningsmomenter: Terrorismeforsættet	197
7.1. Indledning	197
7.2. Vurdering af rene subjektive forhold	198
7.3. Skræmme en befolkning i alvorlig grad	199
7.4. Uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling	206
7.5. Destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer	210
7.6. Legalitetsmæssige udfordringer	214

7.7. "Kvalificeret terrorismeforsæt"	217
7.7.1. Bud nr. 1: Et krav om direkte forsæt i § 114	217
7.7.2. Bud nr. 2: En kvalificering af almindelige forbrydelser til terrorisme	219
7.8. Terrorismeforsættets karakter	220
7.8.1. Sammenhæng mellem domstolenes vurdering af terrorismeforsættet og dettes karakter?	221
7.9. Terrorismeforsættets kendetegn i forsøgssager.	225
7.9.1. Generelle forsætskrav ved forsøgssager, jf. § 21	225
7.9.2. Terrorismeforsættet i forsøgssager, jf. § 114, jf. § 21.	227
7.10. Sammenfatning	229

Kapitel 8

Terrorismeforsæt hos grupper mv.	231
8.1. Indledning	231
8.2. Definitionen på en gruppe, sammenslutning og organisa- tion i relation til § 114.	233
8.3. Kan en gruppe mv. have et forsæt?	235
8.3.1. Forsæt hos grupper mv. i teorien?	235
8.3.2. Juridiske personers subjektive ansvar	237
8.3.3. "Handle i forening"	241
8.3.4. Korpsforbuddet	246
8.3.5. Opsummering.	247
8.4. Krav om forsæt eller formål til terrorisme, jf. § 114?	248
8.4.1. Fokus på medvirkerens forsæt til en gruppes terrorisme	248
8.4.2. Fokus på gruppens selvstændige overtrædelse af § 114	250
8.4.3. "Begår eller har til hensigt at begå" handlinger omfattet af § 114	252
8.4.4. Opsummering og stillingtagen	254
8.5. Indholdet i en formålsvurdering af terrorismeforsættet?	255
8.5.1. Tilregnelserkravet i folkedrabsbestemmelsen	255
8.5.2. "Øjemed" i grundlovens § 78	259
8.5.3. Opsummering.	262
8.6. Indholdet i domstolenes praktiske vurdering af terrorisme- forsættet hos grupper mv.	262
8.6.1. Overgreb mod civile	263
8.6.1.1. Baggrunden for elementet overgreb mod civile?	268
8.6.2. Terrorlister	269
8.7. Sammenfatning	273

Kapitel 9

Motivets betydning for vurderingen af terrorismeforsættet	275
9.1. Indledning	275
9.2. Begrebsafklaring	276
9.3. Den traditionelle opfattelse	278
9.4. Motivets relevans for forsætsvurderingen i § 114	280
9.5. Domstolenes anvendelse af motivet i vurderingen af terrorismeforsættet	283
9.5.1. Sager om § 114	284
9.5.2. Sager om §§ 114 c og d, stk. 3	290
9.6. Sammenfatning	292

Kapitel 10

Det ikke-konkretiserede forsæt i §§ 114 b-e – og forholdet til terrorismeforsættet i § 114.	293
10.1. Indledning	293
10.2. Det ikke-konkretiserede forsæt i §§ 114 b-e	294
10.2.1. Forarbejderne	295
10.2.2. Retspraksis	296
10.3. Forholdet mellem det ikke-konkretiserede forsæt og medvirken til terrorisme	300
10.3.1. Kravet om konkretisering i § 23.	301
10.3.2. Drone-sagen	303
10.4. Sammenfatning	307

Kapitel 11

Vurdering af gældende ret	309
11.1. Indledning	309
11.2. Påtale	309
11.3. Udformning af anklageskrifterne	311
11.4. Udfordringer i relation til klarhedsprincippet	313
11.5. Uensartet behandling i praksis	317
11.6. Domstolene som retsudvikler?	318
11.7. Samspillet mellem lovgiver og domstole	322

DEL III: Afslutning

Kapitel 12

Konklusion	327
-----------------------------	-----

Kapitel 13

Retspolitiske forslag	331
13.1. Indledning	331
13.2. Inspiration fra norsk ret	332
13.2.1. Retskilder	333
13.2.2. Norge og rammeafgørelsen	334
13.3. Forslag om lovgivningsmæssige ændringer	336
13.3.1. Lovforslaget	337
13.3.2. Direkte forsæt	337
13.3.3. ”For at tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade”	340
13.3.4. Fortolkningsbidrag i forarbejderne	342
13.3.5. Påtalekompetence	344
13.4. Overvejelser	346
13.4.1. ”Ny” § 114	346
13.4.2. Fjerne kravet om alvorlig skade	347
13.4.3. Undtagelsesbestemmelse	347
13.5. Afslutning	349
Appendiks	351
Kilde- og litteraturliste	357
Litteratur	365
Doms- og afgørelsesregister	379
Stikordsregister	383